

Малиш Д. Г.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент *Жук І. В.*

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ВИДОБУВАННЯ, ЗБУТ, ПРИДБАННЯ, ПЕРЕДАЧУ, ПЕРЕСИЛАННЯ, ПЕРЕВЕЗЕННЯ, ПЕРЕРОБКУ БУРШТИНУ

Нині наша держава займає другу сходинку у світі за покладами бурштину. За даними Міжнародної асоціації бурштину його видобуток коливається від 500 до 800 тон на рік, із них 30–40 % безпосередньо з України. Офіційно в Україні видобувають лише близько 4 тон бурштину в рік (це приблизно 5 % від реального обсягу видобування бурштину в нашій державі). Інші 95 % видобутку здійснюється незаконним методом. І це завдає шкоди не лише економіці країни, адже до державного бюджету не надходять сотні мільйонів гривень щороку, а й екологічному стану регіонів, де ведеться незаконний видобуток бурштину [1].

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про видобуток бурштину та інших корисних копалин» від 19 грудня 2019 року № 402 до Кримінального кодексу (далі – КК) України було додано статтю 240-1, яка встановила відповідальність за незаконне видобування бурштину, його збут, придбання, зберігання, передачу, пересилання, перевезення, переробку, якщо законність його видобування не підтверджується відповідними документами. У якості покарання передбачено накладення штрафу від 3 до 10 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, обмеження волі на термін від 2 до 3 років, або позбавлення волі на той самий термін із конфіскацією майна (ч. 1); позбавлення волі на строк від 4 до 7 років із конфіскацією майна (ч. 2); позбавленням волі на строк від 5 до 8 років з конфіскацією майна (ч. 3).

Отже, об'єктивна сторона цього злочину має такі форми: незаконні видобування, збут, придбання, зберігання, передача, пересилання, перевезення, переробка бурштину. Зазначені дії полягають у вилученні з родовищ бурштину будь-яким способом з метою подальшої його реалізації, без належних на те дозвільних документів (наприклад, видобування за межами відведеної ділянки або з використанням недозволених для даного родовища методів і засобів видобування бурштину). Склад злочину буде наявним і в тому разі, коли дозвіл є підробленим або простроченим. Злочин визнається закінченим з моменту початку незаконного видобування, збуту,

придбання, зберігання, передачі, пересилання, перевезення та переробки бурштину без дозвільних документів.

Суб'єктом даного злочину може бути: особа, що незаконно видобувала, збувала, придбавала, зберігала, передавала, пересилала, перевозила, переробляла бурштин без відповідних документів, що підтверджували б законність його походження (загальний суб'єкт), а також службова особа, яка шляхом використання свого службового становища, здійснила ті ж самі дії (спеціальний суб'єкт). Суб'єктивна сторона злочину – прямиї умисел.

Після криміналізації зазначеного діяння серед правників почалися дискусії стосовно доцільності доповнення КК спеціальною нормою, враховуючи наявність ст. 240 КК «Порушення правил охорони або використання надр», що також встановлює відповідальність за незаконне видобування корисних копалин загальнодержавного значення (ч. 2), до яких, зрозуміло, відноситься і бурштин. Противники криміналізації зазначали, що за такою логікою можна доповнити КК України й іншими статтями щодо незаконного видобування нафти, антрациту, бурого вугілля тощо, у чому немає сенсу. Разом з тим, об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 240-1 КК, є більш широкою, що збільшило можливості правоохоронних органів притягати винних осіб до кримінальної відповідальності. Це наразі підтверджується і судовою практикою. Приміром, в Єдиному державному реєстрі судових рішень міститься достатньо обвинувальних вироків по цій статті. Прикладом є вирок Любешівського районного суду Волинської області від 28 квітня 2020 р., яким було засуджено особу за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст.240-1 КК України. Так, особа, діючи умисно, керуючись корисливим мотивом, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, перебуваючи на території лісового масиву, шляхом привласнення знайденого, незаконно придбала каміння у поліетиленовому пакеті, масою 7,45577 кг, яке відповідно до п. 3 ст. 1 Закону України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними» від 18 листопада 1997 р. № 637 та Переліку корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення, є дорогоцінним камінням органогенного утворення природного походження, а саме каміння бурштину в стані сировини, та яке в той же день захувала на території лісового масиву, де незаконно зберігала з метою доставлення до місця свого проживання. В подальшому, не маючи документів, що підтверджують законність походження незаконно придбаного ним каміння бурштину, особа незаконно його перевезла [2].

Отже, підсумовуючи зазначене, можемо схвально оцінити доповнення КК України статтею ст. 240-1, що в подальшому може позитивно вплинути як на екологічний стан нашої країни, так і на її економіку.

Список використаних джерел

1. Бурштинові війни: світовий досвід. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2054813-burstinovi-vijni-svitovij-dosvid.html>.
2. Вирок Любешівського районного суду Волинської області / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89015412>

Митник У. М.,
аспірантка кафедри кримінального права
та процесу Київського університету права
НАН України

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КОМПАРАТИВІСТСЬКОГО АНАЛІЗУ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УКРАЇНІ ТА ОКРЕМИХ КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Останніми роками в Європейському Союзі, як і в Україні, спостерігається зростання рівня злочинності, пов'язаної із вчиненням домашнього насильства. У деяких країнах, наприклад у Франції, це явище є загальнодержавною проблемою. Розглянемо досвід кримінально-правової протидії домашньому насильству на загальнонаціональних рівнях в Україні та окремих країнах Європейського Союзу: у Франції, Польщі, Австрії, Чехії.

В Україні з 2019 року передбачена кримінальна відповідальність за вчинення домашнього насильства. Відповідно до ст. 126¹ КК домашнім насильством є умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [1].

У Франції кримінально-правова протидія домашньому насильству здійснюється наступним чином. Відповідно до секції 3 глави 2 титулу 3 книги 1 Кримінального кодексу Франції вчинення злочину щодо подружжя чи партнера є обставиною, що обтяжує покарання для всіх злочинів. Дане положення поширюється також на партнерів, які живуть із постраждалою особою за угодою громадянської солідарності, на колишнє подружжя, на партнерів, які живуть разом, за умови, що правопорушення вчинене тоді, коли пара перебувала разом або після розлучення, і вчинене внаслідок стосунків між кривдником і постраждалою особою. Відповідно до ст. 222-18-3 КК Франції карається також погроза будь-яким способом вчинити злочин проти подружжя, співмешканця, партнера, який живе з кривдником згідно з угодою громадянської солідарності. Крім цього,